

חזק ואמץ - העצמה וצמיחה במשנת רבותינו

הרב יהושע בביאן | אקטואליה ♦ תובנות ♦ מבט תורני ♦ כלים לחיים

עוקד, נעקד, ומזבח - דף חדש

בוקר ראש השנה. בית הכנסת המרכזי בשכונה מלא עד אפס מקום - אבות וילדים, נערים וזקנים, כולם יחד תחת קורות גג אחת. אני, בחור בן חמש עשרה, יושב בין השורות, והאווירה סביבי רצינית, דרוכה. עוד רגעים ספורים, ותקיעת השופר.

ליד הבימה עומד החזן המבוגר, זה שקולו הנעים נשבר באמצע כל משפט. לצידו החזן הצעיר, קולו חזק וחצוב. קצת הלאה עומד בעל התוקע, השופר כבר מונח על הבימה, בתוך נרתיק הקטיפה הכחול, ממתין.

החזן המבוגר פותח בפיוט שלפני התקיעות. שבו מתואר עוקד ונעקד - אב ובנו, אברהם ויצחק. אב הלוקח סכין לשחוט את בנו יחידו, זה שהגיע אחרי שנות ציפייה ארוכות. ובן הפושט את צווארו ואומר: "אבא, הקרב אותי לעולה תמימה".

"עת שערי רצון להיפתח", מתחיל החזן, קולו מתחנן. ומשהו בלב שלי, שעד היום היה סגור, נפתח יחד עם השערים. משהו חדש דופק לי בפנים, עולה, ופתאום אני מרגיש אותו על הלחי - רטוב, מגיע עד השפתיים, מלוח.

אני מוריד את הכובע, מרים את הטלית מעל הראש. שלא יראו. שלא יסתכלו. "עוקד, ונעקד, והמזבח" - כולם יחד, בשפתיים דולקות, מסיימים את הבית הראשון.

החזן הצעיר פותח בית נוסף, קולו הגבוה חוצב שבילים חדשים בליבי: "דפקו בשערי רחמים לפתוח, הבן להיזבח ואב לזבוח, קובעים לקל וברחמיו לבטוח, וקווי השם יחליפו כוח - דרשו בנחלת קל להסתפח".

הלב שלי גם דופק, מבקש רחמים. אני כבר לא רואה את המילים - הכל מסך אחד רטוב. משהו נקי, חדש, טהור, חוזר פנימה.

הפיוט מסתיים. בעל התוקע מתחיל, ובקול סדוק אומר את התפילה שלפני התקיעות: "ותעמוד מכסא דין, ותשב בכסא הרחמים עליהם".

תשר"ת. תש"ת. תר"ת. קול השופר נכנס פנימה, והלב שלי כבר נקי יותר. השארתי הכל מאחור. מתחיל מחדש. והנה השטן, שרוצה לקטרג, מתבלבל - לא מסוגל. אבא גוזר עלי שנה טובה ומתוקה.

התפילה נגמרת. אני צועד לבד הביתה, הטלית עדיין עלי, המחזור אחוז בידי. גם האוויר שבחוץ מרגיש נקי יותר, טהור יותר. דף חדש.

ובראשי, עדיין, מתנגן הפזמון. "עוקד, ונעקד, והמזבח", שוב ושוב. עד שפתאום אני שם לב - משהו כאן לא הבנתי.

"עוקד" - זה אברהם, שמסר את בנו. מובן למה מזכירים אותו. "נעקד" - זה יצחק, שמסר את צווארו לשחיטה. גם הוא מובן. אבל "המזבח" - מה בדיוק עשה המזבח, שמזכירים אותו יחד איתם?

והמחשבה ממשיכה להתגלגל. קולו הסדוק של בעל התוקע צף שוב: "ותעמוד מכסא דין, ותשב בכסא הרחמים עליהם". ושוב מנקרת שאלה - למה? הרי היום הזה, ראש השנה, הוא בעצם יום הדין. זו מהותו. אז למה שהקדוש ברוך הוא ישנה את דינו של היום, ויעבור דווקא עכשיו לכיסא רחמים?

ובכלל, למה השטן מתבלבל מקול שופר? אילו היו אומרים לי שהוא נדחק מפני זכותם של אברהם ויצחק, שמסרו את נפשם - הייתי מבין. אבל להתבלבל מקול? מה יש כאן שיכול לבלבל?

התשובה הגיעה אליי הרבה יותר מאוחר, לא באותו בוקר. אבל היא נמצאת בדיוק במקום שבו נעצרת. יום ראש השנה הוא היום של השטן. הוא יודע בוודאות שזו מהות היום - דין, לא רחמים - ולכן הוא רגוע. הוא בא ומניח לפני הקדוש ברוך הוא את כל מה שיש להניח: עם ישראל חטא כל השנה, יש עוונות, יש פשעים. אני רק מראה, הוא אומר, וההמשך מובן מאליו. הדין ייפול כפי שנקבע. כי היום יום דין, ובדין אין רחמים. ואז, פתאום, עולה מלמטה - מן הארץ עצמה - קול השופר.

מה הקול הזה מעורר? את "עוקד, נעקד, והמזבח."

ה"עוקד" - אברהם, שאוהב את בנו אהבה שאין למעלה ממנה, ובכל זאת בא לשחוט אותו, נגד האהבה עצמה. ה"נעקד" - יצחק, שכמו כל נברא רוצה לחיות, ובכל זאת אומר: אני מוכן למות על קידוש שמו. וה"מזבח" - שנברא לקדש שם שמים, ודווקא כאן, בשחיטת יצחק, טמון היה חילול השם: הרי הקדוש ברוך הוא הבטיח "כי ביצחק ייקרא לך זרע", ואומות העולם היו אומרות שגם אברהם מסר את בנו לעבודה זרה, כמונו.

שלושתם שינו את מה שהם. אברהם נגד אהבתו, יצחק נגד רצונו לחיות, המזבח נגד עצם תכליתו שנברא לשמה. וזו הזכות שהשופר מזכיר בכל תקיעה. אומר הקדוש ברוך הוא לשטן: נכון, היום יום דין. אבל כמוהם - גם אני, היום, משנה את מה שקבעתי. במקום כיסא דין, כיסא רחמים.

והשטן מתבלבל. הוא הגיע מוכן לדין, ומגלה שזה בכלל רחמים. הוא נשאר עומד, בלי לדעת מה לעשות.

ובזמן הזה, בדיוק בזמן הזה שהשטן מבולבל - יושב הקדוש ברוך הוא על כיסא הרחמים, ומעביר אחד אחד את עם ישראל לפניו, וכותב וחותר אותם לחיים טובים. בזכות עוקד, נעקד, ומזבח.

ואני חושב על הרגע שבו הרמתי את הטלית מעל הראש, שלא יראו. אבל אני לא לבד שם. כל מי שעומד היום מתחת לטלית שלו עושה, בלי לדעת, אותו הדבר - לא נלחם, לא עוקד ולא נעקד.

כי זו בדיוק העבודה שהשופר מזכיר לי: לא צריך הר, ולא צריך סכין. לא צריך חזן, בעל תוקע. אפילו לא צריך דמעות רטובות על הלחי. מספיק דבר אחד קטן שכבר טבוע בי - הרגל, נטייה מוכרת - ולתת לו להפוך, כדי שגם אני, לרגע, איחשב בין אלו שהם עוקד, נעקד, ומזבח.

התפילה מסתיימת. אני מוריד את הטלית, שם את הכובע בחזרה, וצועד הביתה. איש לא ראה מה קרה שם. אבל שם, במקום שבו כיסא דין הופך לכיסא רחמים - שם כן ראו. שם זה נכתב, ונחתם, לטובה. דף חדש. לא רק לי.

**לתאום הרצאה, להקדשת העלון, לתגובות,
או לרכישת הספר "לכתוב את חיך מחדש"**

מוזמנים ליצור קשר בטלפון: **0556727691** או במייל: **13404b@gmail.com**

לשמיעת שיעורי הרב: קו ישיר 0732951279, וכן באתר ובעמדות "קול הלשון"
לקבלת העלון במייל ניתן לשלוח מייל עם המילה "הצטרפות" לכתובת **13404b@gmail.com**